

הדלקת הנרות	מוצ"ק	סוף קרי"ש
7:05	8:34	8:59/9:41
7:05	8:34	8:58/9:40
6:23	8:15	8:50/9:27
6:39	8:12	8:51/9:28
6:32	8:13	8:51/9:28
6:22	8:14	8:51/9:28

לעיקוואוד
ברוקלין
ירושלים
בני ברק
אלעד
בית שמש

רחשני לב

ליקוטי מאמרים ודברי חינוך ואמונה מספרים הקדושים על פרשת השבוע

אתם נצבים היום כולכם לפני ד' אלוהיכם.

...דהנה הימים האלה נקראים ימי הרצון הוא בשביל שבימים הקדושים האלו נתעורר רצון הש"י לעם סגולתו ונתן דעת ותשוקה בקרבם להלחוב לבבם לעבודתו ית"ש. כמש"כ (תהלים קמ"ד, טז) פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון. ר"ל פותח את ידך הוא יודי"ך הם פתחי עולמות העליונים ובהם משביע ומעורר לכל חי רצון וקדושה לעבדו בלבב שלם כנ"ל. ולהבין פי' לכל חי, דהנה כל איש ישראל מחויב למסור נפשו וכל חיותו לעבודת הש"י ב"ה ועל קידוש שמו ית', ובפרט בר"ה בתפילתנו ותמלוך אתה ד' מהרה לבדך, מלוך על כל העולם כולו בכבודך, שאי אפשר לעמוד בתפלה הזאת בלי מס"נ. ...הנה בתפלה זאת צריך קבל עליו מס"נ בלבב שלם, וז"פ לכל חי רצון. שיהיה מוסכם בלב האדם ברצון גמור למסור כל חיותו במס"נ עבור כבודו ית"ש.... והנה זהו הפי' אתם נצבים היום, נצבים הוא פי' במס"נ (בל' אשכנז) היום הוא ר"ה ר"ל כשאתם נצבים בר"ה במס"נ בתפלה הוא לפני ד' אלוהיכם לכבודו ית' שיתגדל כבודו בעולם כמ"ש בגמ' ייתי ולא אחמיניה אע"פ שלא אזכה לראותו אמסור נפשי למען יבא מהרה. וזהו את"ם אותיות אמ"ת שהמס"נ צריך להיות באמת ובלב ורצון גמור למען כבודו ית"ש בב"א.

הרה"ק בעל התפארת שלמה זי"ע, תפארת שלמה בתו"ד

אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלוהיכם וגו' כ"ל איש ישראל.

עו"ל אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלוהיכם וגו' כ"ל איש ישראל. ובפשטות הכוונה הוא כל אחד ואחד מבני ישראל, אבל יש לפרש לעניינינו, דהיינו שכל היהודי כולו, לא מחצה יהודי - אלא יהודי שלם, כי אם חסר חתיכה מן היהודי בעבודת השם הרי זה מום, כמו שבקרבן צריך להיות תמים, כל הוא מלשון שלמות, שכל דבר אם חסר ממנו מאומה ואפילו רק משהו, זה כבר אינו דבר שלם, וכן מצינו בחצי שיעור, אם חסר משהו מן השיעור הוא כבר חצי שיעור. כל הוא דבר שלם. הקב"ה מבקש שיהיה בין כל אחד ואחד מישראל, ובין כולו של כל אחד, כי כל הכלל יחד הוא כמו גוף אחד שלם, וכל אדם בפני עצמו הוא גם כן שלימות. הוא יכול להיות דבר אחד שלם, והתורה מבקש אתם נצבים היום כולכם - בכמות, שכל אחד ואחד מהם תהיו נצבים, וכ"ל איש ישראל - באיכות, אני רוצה את כל האיש, שכל היהודי יצקע ויאמר רצוני לעבדך באמת, הקב"ה מבקש מכולם תעשו תשובה, אני רוצה לעזור לכם שיצאו מכם דורות ישרים, דור שיוכל לקבל את פני הגואל צדק כשיגיע...

הגה"צ ר' יונה פארסט זצ"ל ראש ישיבת נייטרא, דברי יונה חלק ב עמוד רכה בתו"ד

ויתשם ה' מעל אדמתם באף ובחמה ובקצף גדול וישליכם אל ארץ אחרת

כיום הזה.

לפי המסורה האות למ"ד במלה 'וישליכם' היא רבתי.

זה בא לרמזנו שהתקנה לעונש הגלות של וישליכם אל ארץ אחרת, היא למד רבתי, דהיינו ללמוד הרבה תורה, ובזכות זו נזכה להגאל, כמו שדרשו חז"ל על הפסוק (הושע ח, י) גם כי יתנו בגוים עתה אקבצם ויהלו טעם ממשא מלך שרים. (ובגמרא בבא בתרא דף ח עמוד א) אמר עולא, פסוק זה בלשון ארמית

נאמר, אי תנו כולוהו עתה אקבצם, ואם מעם מהם, יחלו ממשא מלך ושרים.

רס"סי טל

כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום לא נפלאה הוא ממך ולא רחוקה הוא.

והטעם שאמרתי והשבות אל לבבך בכל הגוים שצריך שהתשובה תהי' בעודך בגלות למען תושע הוא, כי אמנם זאת המצוה של תשובה אשר אנכי מצוך היום, כאמרו בכל חטא בפרשת ויקרא ואשם ואשמו, שהענין כולם הוא שיכיר החוטא את חטאו כמו שפירש אה"כ באמרו והיה כי יאשם לאחת מאלה והתודה אשר חטא עליה, וכן באמרו איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם ואשמה הנפש ההיא והתודו את עונם.

לא נפלאה היא ממך, שתצטרך לנביאים. לא רחוקה היא, שתצטרך לחכמי הדור הרחוקים שיפרשו לך באופן שתוכל לעשותה, אפי' בעודך בגלות ובאר זה באמרו לא בשמים היא לאמר, לא יקרה לך בענין התשובה שתצטרך בה להגדת נביא.

ספורנו

כי המצוה הזאת וגו' לא בשמים הוא וגו' ולא מעבר לים הוא וגו'.

שלא תאמר להבין התורה וללמודה מצוה זאת שדיבר בה צריך השגת רוח הקודש כאשר השיגו דור המדבר שמן השמים דיבר ה' עמהם וגם הרבה מצות שנצטוו מקדם משום דהשיגו רוח"ק בהיותם על הים כאמרם ראתה שפחה על הים וכו'.

הרה"ק רבי יהונתן אייבשיץ זי"ע, תפארת יהונתן

לחודש אלול.

אמר המשגיח (שצריך להבין שבימים אלו נמצאים במצב אחר, כמו אדם שנוסע לחופש הוא במצב אחר, כך צריך להרגיש ולחיות באלול שנמצאים בזמן של ימי רצון. להתקשר עם הטוב. אכן לא נעשים צדיק הדור מיד רק מצליחים לצאת מהתהום של החטא ועולים מעלה מעלה.

והסביר את דבריו, שהרי כל עבירה שהאדם עושה, חוץ מעצם הקלקול שגורם, האדם נמצא ח"ו בתוך מצב של חטא בתוך השממה והאבדון והחורבן של חטא, וזה מצב של סכנה ורוח טומאה שאופפת את האדם, שזה כח החטא, עבירה גוררת עבירה, וכשהקב"ה אמר למשה 'סלחתי כדברך' התחדש, שאפשר 'לצאת מהמצב של חטא', ואה"נ החטא עדיין קיים וצריך לתקנו, אבל הישועה היא שאפשר להתנתק 'ממצב של חטא', ואילו היינו זוכים היה משרע"ה מבקש על כל החטאים של כל הדורות שהם לא יכניסו האדם למצב של חטא כדאיתא בחז"ל (אבות דרבינו נתן פרק מו ע"ש) 'הזמן' שמשא רבנו יכל לזכות לזה היה בחודש אלול, וזה סוד סגולת ימי רצון של אלול, שאפשר לצאת ולהתנתק ולא לטבוע במצב של חטא.

הגה"צ רבי נתן וואכטפויגל זצ"ל משגיח דיישיבת לעיקוואוד, ליקוטי רשימות אלול עמוד ו

סליחות - י"ג מידות.

בעניית י"ג מידות יזהר לאומרים כהונן בכונה שלימה, כי רבו סודותיהן והדברים עומדים ברומו של עולם.

הרה"ק בעל החיד"א זי"ע, עבודת הקודש סימן ג אות פז

רהשי ההלכה

בעריכת
הרה"ג ר' ישכר דוב שטיין שליט"א
מור"ץ באלעד
בפיקוח הרב הגאון ר' משה שטיין שליט"א
רב דקלה חסידים בני ברק, מו"ץ בשכט הלוי
וינא"ם פסקי מורן ישיבת מור

פסקים ובידורי הלכות בדברים
המצויים הלכה למעשה מפסקי
מורן בעל שבט הלוי זצ"ל

מסקי הלכות

מהלכות אמירת הסליחות

א. זמן אמירת הסליחות: זמן אמירת הסליחות הוא מחצות הלילה ואילך, אבל בחצי הראשון של הלילה אין לומר סליחות ושלש עשרה מידות (מג"א ס' תקס"ה סק"ה בשם הכוונות וז"ל דאין לומר קודם חצות לילה שום סליחות ולא י"ג מדות בשום פנים לעולם חוץ מבזיו"כ, ובשע"ת ס' תקפ"א סק"א מברכ"י בשם מור"ם זכותא בשבועה וז"ל שיש מקומות שאומרים סליחות בערבית יתקע הדבר שאין ראוי להזכיר י"ג מדות כי אם בעת רצון והיושב שם בשעה שאומרים ישב וידום או יאמר המזמורים אך הווידי יכול לומר אך במוצ"ש אסור לומר וידוי עד אחר חצות משום קדושת שבת, וכ"כ במט"א ס' תקפ"א ס"כ, ועי' משמרת שלום קוידנוב סי' מ"א אות ד' ואג"מ או"ח ח"ב ס' ק"ה).

ב. התעטפות בטלית: הש"צ מתעטף בטלית קודם אמירת הסליחות (ט"ז ס' תקפ"א סק"ב ומג"א שם סק"ג בשם לבוש), וכשמתחילים באמירת סליחות קודם אור היום (או לאחר חצות הלילה) לא יתעטף בטלית שלו או בטלית הקהל אלא ישאל סלית מחבירו ויכין שלובשה לכבוד בלבד ולא לקנותה ופטור מן הציצית לכו"ע ואין צריך לברך על העטיפה (משנ"ב שם סק"ו עפ"י דברי הט"ז סק"ב ועי' בשעה"צ סק"ה דכשארין לו רק טלית שלו ילבשנו בלא ברכה וכשיאזור היום ימשמש בציציתו ויברך).

ג. סליחות ביחיד: מותר לומר סליחות ביחידות (משנ"ב ס' תקס"ה סק"ג ודלא כפשטות הרמ"א שם ס"ה ובס"י תקפ"א סק"ד), אבל אין היחיד רשאי לומר י"ג מידות דרך תפילה ובקשת רחמים דדבר שבקדושה הם אבל אם בא לאומרם דרך קריאה בעלמא בניגון ובטעמים אומרים (שו"ע ס' תקס"ה ס"ה ומשנ"ב סק"ב, ועי' שבה"ל ח"ט ס' כ"ד ב' כ"ה א' קכ"ז ג' דכשבר אמרו הציבור י"ג מידות אף שממשיכים לומר דברים אחרים ולא נתפזרו עדיין אין לומר י"ג מידות בלא טעמים, וכשאומר עם הציבור י"ג מידות אלא שממחרים לגמור והוא אוזן עדיין במחציתם כ' בכה"ח ס' קל"א סק"כ בשם בן איש חי דימל לגמור ואי"ז נחשב לאמירה ביחיד, ועי' בברורי הלכות הכא), וכן בסליחות שמוזכר בהם י"ג מידות ידלג אותם תיבות (משנ"ב ס' תקס"ה סק"ג ובס"י תקפ"א סק"ד, ועי' במט"א ס' תקפ"א סכ"א שפסק כט"ז ס' תקס"ה סק"ה דאפי' התיבות שמוזכר בהם ענין י"ג מידות וכגון וזכור לנו היום ברית שלש עשרה יש לדלגם ביחידות אבל משנ"ב נראה דרך י"ג מידות עצמם אין לומר ביחידות). וכן אותם הבקשות שהם בלשון ארמי וכגון מתי ומסי וכו' מרן דבשמיא וכו' לא יאמר כשאין שם מניין עשרה (משנ"ב ס' תקפ"א סק"ד בשם א"ר שם סק"ט מספר תניא) ומי שאומר הסליחות במתינות והציבור כבר אמרו אותם הבקשות שהם לשון ארמי יכול לאומרם כל זמן שהציבור לא גמרו לומר סליחות (שבה"ל ח"ט ס' קכ"ז ג' דלענין זה יש לסמוך על המאורי אור שמקיל ביחיד בתוך ציבור לענין י"ג מידות).

בידורי הלכות

אמירת שלש עשרה מידות על ידי יחיד לאחר שהציבור סיימו לאומרם

הנדפס בתיקוני תפילות ליום ג' בספר שערי ציון ומסיק שאסור לאומרו אפי' בניגון וטעמים כיון שאומר לפני כן בתפילה שמבקש בזכות י"ג מידות א"כ מוכח שכוונתו לצורך בקשה ואי"ז כקריאה בתורה, ולאחמ"כ כ' שכמעט כל שנה עולה בדעתו בעת אמירת הפיוט במנחה ביו"כ שזכור שם הי"ג מידות בדרך בקשה האין אומרים כן דהא אין כל הציבור אומרים יחד עם הש"ץ וכיון שזה מאחר וזה מקצר נמצא שאין אומרים אותו בציבור, ונראה שלא דקדקו כ"כ באמירת י"ג מידות רק שלא לאומרם ביחיד אף כשאומרים הפיוט בציבור אף שאין כולם אומרים יחד אין קפידא ע"כ לא נשנה מנהג אבותינו ואי"ז לדלג שם בפיוט וגם אי"ז לדקדק לאומרו שם בקול עם החזן עכ"ד, ונראה מדבריו דלכתחילה אינו ראוי לעשות כן דבפשיטות אי"ז נחשב כאמירה בציבור אלא שלא רצה לשנות המנהג, ובדעת הבן איש חי מציון סתירות שבתורה לשמה ס' צ"ו נשאל באחד שהאריך ביודי שקודם י"ג מידות וכשרוצה להתחיל י"ג מידות כבר גמרו הציבור י"ג מידות או שהתחיל עמהם י"ג מידות אלא שהוא כבד פה וסיימו הציבור כשהוא עדיין באמצעם האם יכול לסיים בדרך בקשה ומסקנתו דכיון דהתחיל הוידוי עם הציבור והוידוי הוא התחלה של י"ג מידות יכול לאומרם בדרך בקשה וכ"ש באופן שהתחיל עם הציבור י"ג מידות שיכול לסיים בדרך בקשה, אמנם בספר עוד יוסף חי (כי תשא שנה ראשונה אות ח') כ' דאף כשהתחיל הוידוי עם הציבור אינו יכול לומר י"ג מידות בדרך בקשה לאחר שסיימו הציבור, ובבן איש חי (כי תשא אות ד') כ' שכשהתחיל י"ג מידות עם הציבור יכול לסיים בדרך בקשה לאחר שגמרו הציבור לאומרם, ועכ"פ נראה דלא ס"ל כסברת המאורי אור דיחיד בתוך הציבור נחשב כציבור דהא לא התיר בתורה לשמוה רק משום שנחשב כהתחיל באמירת י"ג מידות.

ועי' בשבה"ל ח"ז ס' ט"ב א' דאם התחילו הציבור י"ג מידות שאחר התפילה בשעה שאוחז עדיין ביודי יפסיק באמצע ויענה עמהם דמותר להפסיק באמירת הוידוי לצורך מצוה, ובח"ט ס' כ"ד אות ב' כ' מרן זצ"ל דאף שבמאורי אור (הנ"ל) כ' דכל זמן שהציבור מתפלל מותר לומר י"ג מידות אף לאחר שסיימו הציבור לאומרו להלכה אין לנטות מפשטות דברי הרשב"א דינו כדבר שבקדושה והוא יעלה על הדעת בברכו או בקדושה דכשיאמר לאומרו עם הש"ץ יהא מותר לו לאומרו ביחידות בתוך הציבור, אלא שמ"מ יש בדבריו לימוד זכות בדעיבד למי שלא נוהג כן ובשו"ת מנחת אלעזר (הנ"ל) נראה ג"כ דכברינו לכתחילה עכ"פ, וענ"ש ס' כ"ה א' שחזר וכו' דברשב"א מוכח שיש לאומרו עם הציבור יחד וכדברי היסוד ושורש העבודה, ומה שהבאת מסתירת דברי הבן איש חי העיקר להלכה כדבריו בעוד יוסף חי שאם לא התחיל י"ג מידות עם הציבור צריך לאומרם בניגון ובטעמים, וענ"ש ס' קכ"ז ג' לענין אמירת לשון ארמי בסליחות (שאין לאומרם ביחידות) דבזה יש לסמוך על המאורי אור שכשהציבור אומרים עדיין סליחות יכול לאומרם.

ועי"כ להלכה למעשה אין לומר י"ג מידות בדרך בקשה לאחר שסיימו הציבור לאומרם ולכן כשהגיע הש"צ ל"ג מידות כשהוא אוזן באמצע הסליחות יפסיק ויאמרם עם הציבור.

שאלה: האומר סליחות במתינות או שהגיע לאחר שהתחילו לומר סליחות וכשמגיע ל"ג מידות סיימו הציבור לאומרם, האם נחשב כאמירה בציבור שמוותר לו לאומרם בדרך בקשה, או שכיון שסיימו הציבור לומר י"ג מידות אי"ז נחשב כאמירה בציבור ואסור לאומרם בדרך בקשה רק בטעמים כקורא בתורה?

תשובה: כ' המחבר ס' תקס"ה ס"ה אין היחיד רשאי לומר י"ג מדות דרך תפלה ובקשת רחמים דדבר שבקדושה הם אבל אם בא לאומרם דרך קריאה בעלמא אומרים (ובמג"א סק"ה דהיינו בניגון ובטעמים), ומקור דבריו הם מהטור בשם רב נתן ומהרשב"א בתשו' ח"א ס' ר"א שהובא בב"י וז"ל הרשב"א מה שאמרת אם אומר י"ג מדות ביחיד, תשובה מסתברא לי שכל שאומרן דרך תפלה ובקשת רחמים אין נאמרין ביחיד וכדבר שבקדושה הן כמו שאמרו באגדה נתעטף הקב"ה כש"צ והראהו למשה בסיני ואמר כל זמן שישאר חוטאין כשיגיע עת צרה יעשו לפני כסדר הזה ואני מוחל להם, אבל אם בא לאמרו כן דרך קריאה בעלמא אומר כדרך שאומרין אף האופנים וקראי דקדושה דרך קריאה, ומעתה יש לדון האם כשהציבור גמרו לומר י"ג מידות נחשב עדיין כאמירה בציבור ומותר לאומרם בדרך בקשה בלא טעמים, או דילמא כיון שאינו אומרים יחד עם הציבור אי"ז נחשב כאמירה בציבור ואסור לאומרם בלא טעמים.

והנה ביסוד ושורש העבודה שער י"א פ"ח כ' וכשישמע שהתחילו הציבור לומר י"ג מדות אף אם הוא עדיין לא סיים הסליחה יפסוק באמצע ויאמר הי"ג מדות עם הציבור ויתחיל מפסוק ויעבור ה' על פניו ויקרא ולא כמו שנוהגים להתחיל מה' ה' וגו', משמע דפשיטא ליה דכשיתעכב עד שיגיע למקומו אין לו רשות לאומרם בדרך בקשה, אמנם בלקט הקמח החדש ס' קל"א סק"ה הביא מש"כ במאורי אור (חלק עוד למועד ח"ה עמוד קי): להקשות על הטור ס' תקס"ה ס"ה שהביא דעת רב נתן שאין ליחיד המתענה לומר י"ג מידות ותמה הטור מה חשש יש בזה שהרי אינו אלא כקורא בתורה שהרי לא אמרו חכמים (שצריך עשרה) אלא כל דבר שבקדושה כגון קדיש קדושה וברכו, ולכאורה יש סתירה בדבריו דלעיל ס' קכ"א ס"ג וס"י קכ"ז ס"ב כ' הטור דאין רשות ליחיד לומר ברכת כהנים בתוך תפילתו (אף שדומה הדבר ל"ג מידות שאינו דברים שבקדושה ממש), ות"י המאורי אור דבס"י תקס"ה מיירי הטור ביחיד הנמצא בתוך הציבור דגם זה נחשב כציבור משא"כ לעיל ס' קכ"א וקכ"ז לענין ברכת כהנים מיירי במתפלל ביחידות ממש, ועי' במאורי אור הלכות (ח"ד עמוד ל"ב בהערות על ס' קכ"ז) שבאופ"י מיירי מהרה"ל (הובא בד"מ ס' קכ"ז סק"ג) שכ' שיחיד בתענית יחיד או בתענית ציבור אומר ברכת כהנים ותמה דה"מ מדבריו הטור דלפמ"כ צ"ל דמהרה"ל מיירי ביחיד המתפלל בציבור דנחשב כאמירה בציבור, למדנו מדבריו דהאומר סליחות בציבור אף שכבר גמרו הציבור לומר י"ג מידות מותר לו לאומרם בדרך בקשה, ועי' בשו"ת מנחת אלעזר ח"ד ס' כ"ב שנשאל האם מותר לומר י"ג מידות ביחידות בתפילה

הילולא דצדיקא

נלכ"ע
כ"ד אלול תרס"ח

הרה"ק
ר' אברהם יוסף איגרא זי"ע

אלה תולדות

הרה"ק ר' אברהם יוסף איגרא זצ"ל 'אשר היה עובד ה' בכוח לא אנושי בטוהרה וקדושה יומם ולילה' (נוסח שער הספר תולדות אברהם יוסף), נולד בשנת תר"א לאביו הק' הרה"ג ר' אריה לייבוש זצ"ל ויחוסו קודש 'מגדולי המשפחה' (שו"ת דברי חיים ח"ב אבה"ע סי' קלד), אב"ד קאריב, גריצא, טורבין, וזאלישטשיק, ולאמו הצדקנית מרת בריינדל, בתו של הרב הנגיד ר' צבי הירש מענדלסבורג מק"ק קאזמיר, חתנו של רשכבה"ג הרה"ק ר' משולם איגרא זצ"ל, חתנו של הרה"ק ר' יצחק הלוי איש הורוויץ זצ"ל אב"ד אה"ו, המכונה בפי כל בשם הרה"ק ר' איציקל האמבורגער זצ"ל, ועוד למעלה בקודש צדיקים וגדולים שרפי מעלה.

מנעוריו עמל רבינו בעסק התורה בעמל גדול ובאופן מופלא, והיה לומד תורה בעיר סטאניסלאוו אצל דודו הגאון הקדוש רבי משולם ישכר הורוויץ זי"ע אבד"ק סטאניסלאוו בעמח"ס 'ש"ת בר ליזא', אשר היה בעלה של מרת רייזל אחותה של אמו הצדקנית מרת בריינדל. ואכן ראה רבינו ברכה בתלמודו ועלה ונתעלה על במתי התורה ויראה בקנותו אל קרבו רחבות ועמוקות בכל מכמני התורה ועולה ומתעלה במעלת התורה ובמ"ח קנייניה. וכפי שאפשר להיווכח בספרו הק' 'תולדות אברהם יוסף' שמפרק הרים ומגלה רזין ומטייל בכל חלקי הפרדס כפשוטו, וביותר בתשובותיו שכתב שמביא ראיות מכל התורה כולה כדי לבאר דברים סתומים לכאורה. ולא עוד אלא שכל הספרים של זקינו הק' הרה"ק ר' משולם איגרא זצ"ל, שהיה בכתובים זכה רבינו לסדרו ולהוציאו לאור עולם כדי שיהיו ממנו לומדי תורה שבכל דור ודור.

אביו הרה"ק ר' אריה לייבוש זצ"ל לא היה בחבורת החסידים, וכך גם רבינו, וכשהגיע לפרקו שידכו דודו ורבו עם אחד מעשירי בוטשאן, שהבטיח לפרנסו כדי שישב ויעסוק בתורה ללא מפריעים, ואכן יצא מעלתו ומניה על אף גילו הצעיר לרבה לש העיר בוטשאן, ואכן ישב על כסא כבודו והנהיג את בני עירו בעון ובגאון לעמוד בפרץ בבלתי ירים איש את ידו בתורת משה ח"ו, ולחם בכל כוחו נגד המשכילים בני דורו.

התקרבותו לדרך החסידות

ויהי כאשר ישב רבינו על כס הרבנות בעיר בוטשאן אשר מימים ראשונים כיהן בה ברבנות הרה"ק 'הבאר מים חיים', אמר רבינו בלבו הלוא מן הראוי לידע מי הוא הרב הגדול שישב על כסא הרבנות בעיר הזאת, ולדעת דרכו בקודש ומורשתו אשר הנחיל לעדתו. ויהי כי התחיל רבינו להתעמק בספר סידורו של שבת, מיד התלהב נפשו ולבו מאור הגדול ומתיקות נועם דרך החסידות, כי התחיל לפעם בקרבו מגדול קדושת השבת עד כי בעת תפילת שבת לא הצליח עוד להתפלל עם הציבור וכן ארכה תפילתו יותר ויותר מידי שבת בשבתו, עד שלא היה יכול להתפלל עם הציבור כלל, וגמר אומר בלבו כי עליו להתעמק יותר ויותר בתורת הבעש"ט הק' וספרי תלמידיו ולנסוע אליהם כדי ללמוד

מדרכיהם הקדושים, וכך עשה עד שנעשה חסיד מופלג והתחיל להתנהג בדרך הפרישות והתעלה יותר ויותר בדרך התורה והקדושה בתמימות ודבקות הש"ת.

מיד קפצה עליו רוגזו של חותנו הגביר שלא היה מעדת החסידים, והוכרח רבינו לגרש אשתו הראשונה. אבל רבינו לא שת לבו לזה ומיד התחיל להתחבר עוד יותר בדביקותו לצדיקי דורו קדושי עליון, ביניהם הרה"ק ר' אלעזר מקאזשניץ זצ"ל, הרה"ק הדברי חיים מצאנז זצ"ל, ואחר פטירתו התדבק רבינו להרה"ק הדברי יצחקאל משינאווא זצ"ל, הרה"ק ר' אייזיקל מזידיטשוב זצ"ל, הרה"ק ר' אברהם יוסף מסאדיגורא זצ"ל, והרה"ק ר' דוד משה מטשארטקוב זצ"ל, וכך עלה ונתעלה מתורתו של רבותיו הק'.

האיש מקדש

לא עברו הימים והרה"ק הר"ר מרדכי מנדבורנה זצ"ל הרגיש ברוח קדשו על האוצר המנוצר לו, והשיא אותו לבתו הצדקנית מרת בינה ע"ה. וכך היתה כשהגיע לה אביה הק' רבינו להיות לה לחתן, שאלה האם מוכנה היא לישא למלאך ה', והשיבה מיד כי אם אבי הק' מעיד עליו שהוא מלאך בודאי לא אמצא יותר טוב ממנו, והסכימה מיד. ואכן נקשרה נפש רבינו בנפש חותנו הגדול ולמד ממנו תורה והתדבק עצמו מאוד ורבות קיבל ממנו בעבודת ה' ודרכי החסידות הקדושים.

ויהי כי ארכו לו הימים ולא זכה רבינו לזש"ק, נכנסה הרבנית לאביה הק' וביקשה ממנו במענה לשון, הלוא לכולם הינך מבקר ורק לי אי אפשר לבקר שאזכה לזש"ק, אמר לה הרה"ק הר"ר מרדכי"לה, הלוא שאול שאלתיך האם הינך רוצה לישא למלאך ה', והנני יכול להפיל על בני אדם שיולידו, ולא על מלאכים שרפי מעלה שאין טבען בזה... וביקשה מרבינו להתגרש כדי שתוכל לזכות בבנים, וכך הוה שנתגרשו ביניהם, אמנם כל זה לא השפיע כלל על הקשר הגדול בינו לבין חמיו, ונשאר עוד להתדבק לאורו הגדול. ברבות הימים בנה את ביתו עם הרבנית הצדקנית מרת מרים סערל ע"ה בת הרה"צ ר' יצחק קטן אב"ד טיסמעניץ ע"ה, שהיתה מגוע הבעש"ט הק' והרה"ק מזלאטשוב זי"ע, ועוד.

עבודתו בקודש

עבודה שבלב זו תפילה היתה אצל רבינו פשוטו כמשמעו, אם כל הלב נשא קולו בתפילה לאביו שבשמים, והיה מתפלל בקולות אדירים, פעם נתאכסן אצלו ילד מבני משפחתו ולאחר התפילה אמר לו לרבינו, "עם איז געווען א שיינע דאווענען, די פעטער האט זייער א שיינע שטימע", [התפילה היתה במתיקות נפלאה וכי דודי יש לו קול נאה בתפילתו]. מיד נזדעק רבינו ואמר, שטים איז א גוי, א איד האט א קול ה' בכוח", [חרש] (שטים) מלשון שטימע – לשון נופל על לשון) הוא גוי, אבל ישראל הוא בבחינת קול ה' בכוח].

בעת תפילתו אכן היה גופו מוצב ארצה, אבל ראשו הגיע לשמימה, ולא ידע כלל וכלל במה שמתרחש סביבו, כי כולו דביקות היה, וכמו שכתב רבינו (שו"ת תשובה ה' בא"ד) **וזה טבעית ישראל כשהם נקיים מעבירות, אז**

רשפי רשפי אש שלהבת י"ה, מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה, אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בזה יבואו לו'. ואכן זו היתה עבודתו בקודש בתמידות. וסיפר הרה"ק מהר"י מפשעווארסק זצ"ל, כי בעת ששהה פעם רבינו בעיר 'קראס' למנוחה, היתה דרכו מוזרה בעיני האשכנזים [היעקס] דשם, ולא היו יכולים לסבול שרבינו קופץ ממקום למקום, העמידו כיסאות מאחוריו כדי שיתקל בהם. אכן שומר ה' את כל אוהביו, ואע"פ שרבינו התפלל בהתלהבות ובעיניים עצומות, פסח רבינו על כל הכיסאות ולא נתקל בהן אפילו פעם אחת, ויהי לפלא.

פועל ישועות בקרב הארץ

פעם הגיע רבינו לעיר יאווארזשנא ובא לפניו א' והזכיר את חמותו שנפלה למשכב עם אירוע מוחי מסוכן [סטראוק], עד שהרופא התייאש לגמרי מלרפאותה ואינו רוצה לכתוב כלל תרופה למחלתה באמרו כי חבל על הכסף סתם. לקח רבינו עט וכתב לו איזה תרופה לקחת, ושלו לו לבית המרקחת ולהוציאו וליתנו מיד להחולה. וכשהגיעו לבית המרקחת מיד שאלם מי הרופא שכתב התרופה, אמרו לו שרבינו כתבו, מיד מילא שפיו שחוק ואמר הלוא אסור לי להוציא תרופה כך. אבל אחר הפצרותיו של בני המשפחה הסכים ליתנם התרופה שרשט רבינו. ואכן מיד כאשר נתנה לה מאותו תרופה, התחילה להתרפאות עד שנתרפאה לגמרי, והאריכה ימים עד שנות השואה שנהרגה על קידוש ה' ה"ד.

אשכנזיה דרבי

ביום ל"ג בעומר תרע"ח קרא רבינו להרה"ח ר' יעקב דוד הארנדרוף ז"ל ונסע עמו להשתטח על קברו של הרה"ק הרמ"א זצ"ל ביומא דהילולא שלו, ואח"כ נסעו לבית החיים החדש בעיר קראקא להשתטח על קברו של הרה"ק המאור ושמש זצ"ל, ורבינו הסתובב שם שעה קלה ואח"כ הביע את רצונו שרוצה להיקבר ליד מקום מנוחת המאור ושמש. וכאשר נודע הדבר לרבים התמלא פיהם שחוק, באמרם שהרי אין שם מקום כלל להיקבר מחמת הדוחק בהקברים, עד שצריכים לקבור ג' נפטרים זה ע"ג זה. ביום כ"ד אלול תרע"ח חשכו המאורות ואיתקטר רבינו בקטירא דחיי עלמא, ועלתה נשמתו בסערה השמימה והוא בן ע"ז שנים, ולמרבית הפלא כשהתחילו לחפש מקום קבורה, מצאו קרקע בתולה אשר לא נקבר בו איש מעולם סמוך לציונו של הרה"ק המאור ושמש זצ"ל, ויהי לפלא בעיני כל, ואכן קברוהו שם כאשר דיבר בחייו.

דבריהם הם זכרונם

אכן לא השאיר רבינו זש"ק, אבל בודאי שפתותיו דובבות בקברו על גדול הספרים שהשאיר לנו, ה"ה ספר **איגרא רמא, ש"ת ר' משולם איגרא, חידושי ר' משולם איגרא**, מזקינו הרה"ק ר' משולם איגרא זצ"ל. והוסיף רבינו ספרים מדיליה, ספרו **תולדות אברהם יוסף עה"ת ושו"ת, ספר מקיף החולל** - סדר הקפות לשמיני עצרת ושמחת תורה עפ"י דרכם של גדולי ומאורי החסידות וגדולי המקובלים, ועוד. זכותו יגן עליו ועכ"ל.

כג' אלול - הלכות אסורי רכילות - כלל ט

יג. כל זה דברנו, אם הוא מכיר להמתאנה בטבעו, שבאשר יודע לו האמת מהאונאה, לא יעשה לו שום דבר מעצמו, רק יתבענו לבית דין ויעשה על פי דין תורה. אבל אם מכירו בטבעו, שבאשר יודע לו מזה, יעשה דין לעצמו ויתפסנו, או שיחזיר לו הסחורה, או לא ישלם לו המעות, שנשאר חוב לו בלי שום בית דין, יש לזהר מלגלות לו, כי כדי שיצא מעצם דבור האסור, צריך לזה עוד שלשה פרטים.

א) שיהיה ידוע ענין זה של אונאה, דהיינו, מה שהונה אותו, למספרים עצמם. לא כן אם שמעו מפי אחרים, שיש אונאה במקח הזה, אסורים לומר לו. ב) שיהיה המספרים שנים. ג) שלא יסבב הזק להמתאנה על פי דבורם, יותר מכפי הדין שהיה יוצא על ידם בבית דין. אבל אם מכירין את טבעו של המתאנה, שיפסיד להמתאנה יותר מכפי הדין, ולא יצית דינא אחר כך להמתאנה, אסור לגלות לו בכל גווי.

ועם הקמשה פרטים הראשונים יש בסך הכל שמונה פרטים, ואינו מצוי שיתקבצו כלם, ואפלו אם יתקבצו, אינו מועיל, רק להנצל מעצם דבור האסור, אבל על כל פנים ממסיע ידי עוברי עברה לא נפיק (לא יצא), שעל פי דין אסור לו להשומע לעשות מעשה על פי דבורם, אפלו אם ספרו לו הרבה אנשים, כל זמן שלא העידו עליו בבית דין, וההשוואה בית דין לעשות כן, כמבאר לעיל בכלל ו' סעיף ט' וי'. על כן יש לזהר מאד מלגלות לאיש, שטבעו לעשות דין בעצמו בלי רשות מבית דין, ועין לעיל בסעיף ו'.

וממשיכים עד סוף הסעיף

עצה וזכות ליום הדין

ישנו מושל מפורסם, מעשה במלך שעבר עם כרכרתו וסוסיו ברחובה של עיר, והלך ילד וזרק אבן על מרכבת המלך. מייד עצרו אותו שוטרי העיר והעמידוהו למשפט וגזרו דינו למיתה מטעם מורד במלכות. הכזאת ייעשה? לזרוק אבן על מרכבת המלך?

לפני הוצאתו למיתה, בא אחד וטען ואמר: במו אזני שמעתי ובמו עיני ראיתי היאך שכשהכריזו וצעקו כולם **יחי המלך**, גם הילד הזה הריע עם כולם והשיב בקול רם **יחי המלך**!

אם כן, למה זה זרק את האבן על מרכבת המלך? על כרחך שמעשה נערוה וטעות עשה ולא ידע מה הוא עושה בזרקו את האבן.

בדקו וראו שנכון הדבר, ופטרו את הילד ושלחוהו לנפשו.

כן הנמשל איתנו: כשאנו צועקים ואומרים יחי המלך - שזה אמן יהא שמייה רבה מברך וכו'. כשמכתירים את המלך - כשאומרים שיהא שמו גדול וקדוש בעולם (יתגדל ויתקדש שמייה רבה), ואנו שומעים ועונים אמן. הרי זה מוכיח שבאמת אנו נתנינו הנאמנים של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, וכל מה שנשאלנו במשך השנה, הרי זה הוכחה שזה היה מעשה שטות (כדברי האוה"ח הק' בפ' ויקרא שקרבן מביאים בהמה על מנת שיכפר על מעשה שהיינו בבחינת בהמה).

מה שאין כן אם נדבר חלילה באמצע הכרת הקב"ה - באמצע אמירת קדיש, איזהו לימוד זכות אנו יכולים לנצל ולהשתמש בה בראש השנה הבעל"ט... עצה טובה: קבלה לא לדבר בקדיש ולענות אמן, ואיש"ר בכוונה ובקול.

אתם נצבים היום" - דא' היום ראש השנה

אתם נצבים היום כלכם לפני ד' אלקים ראשיכם שבטיכם וגו'. הרב הקדוש בספרו באר מים חיים מפרש רמז כתוב זה, הנקרא תמיד לפני ראש השנה, כי הנה הוזה"ק כתב (פנחס רלא). בכל אתר ויהי היום דא ראש השנה ע"ש, והרי ידוע שכל ההשפעות הנשפעות בימות השבוע נמשכות ממקורן העליון בשבת שלפניו, וכמאמר הוזה"ק (ח"ב פח). כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין. נמצאת למד שהקצבת חיותם ופרנסותיהם ומוזנותיהם של עם ישראל בראש השנה, הכל נעשה ונמשך בשבת שלפניו במקור החיים. וע"כ מבואר בשו"ע (או"ח סי' תנ"ח סעיף ד') שלעולם קורין אתם נצבים קודם ראש השנה, שבו נרמז הענין שכל העולם עוברים לפניו ית' כבני מרון, ומ"מ העיקר הוא מה שאתם בני ישראל נצבים, וכל העולם טפילים אליכם וכל משפטם תלוי בדינכם, עיי"ש בנועם דבריו הק'.

וכתוב בסה"ק, דנצבים הוא לשון מוצב טוב ואיתן. שיש לנו ב"ה נוחות טובים וחזקים לעמוד לפניו יתברך, ולזכות בדיון, וביאר זאת הכתוב, שכח מצבינו האיתן הוא באחדותינו. במה שאנו עומדים בבחינת "כולכם כו' ראשיכם שבטיכם וזקונכם ושוטריכם כל איש ישראל". ומעם הדבר, כי כאשר המשפט נוגע אל כל ישראל בכלליות, ראשיכם שבטיכם כו' כל איש ישראל, הרי זה מחויב המציאות שיצאו ישראל זכאים בדינם, שהרי אי אפשר להשי"ת להמירנו באומה אחרת, וכמו שהכתוב ממשיך שנשפטנו עמו ית' בברית ובאלה "למען הקים אותך היום לו לעם והוא יהי" לך לאלקים", וכמו שפירש רש"י ז"ל "לפי שזיכר לך ונשבע לאבותיך שלא להחליף את זרעם באומה אחרת לכך הוא אוסר אתכם בשבועות הללו שלא תקניטוהו, אחרי שהוא אינו יכול להבדל מכם". וממילא כאשר יהודי כולל עצמו בתוך כלל ישראל, אזי יש לו כח איתן כצור חלמיש לצאת בדימוס, לפי שכלל ישראל חייב לצאת זכאי בדיון מחמת ההתקשרות הנצחית לאבינו שבשמים. וזהו "אתם נצבים היום כלכם לפני ד' אלקים", שע"י כח האחדות ביום הדין והרחמים, יש לנו מצב איתן וחזק להפקד לטובה בדבר ישועה ורחמים.

ובספה"ק דברי ישראל (פ' אמור) כתוב, שכאשר יהודי מלמד זכות על חבירו, מחשיבים זאת בשמים יותר מלימוד זכות של עשרת אלפי נשמות של צדיקים בגן עדן. כי הלימוד זכות למטה פועל יותר מהלימוד זכות למעלה.

ובאוה"ח הק' (פ' ראה) ביאר בדברי הגמרא (חגיגה א:) בהא דרבה בר שילת שאל את אלי הנביא מה קעביד קודשא בריך הוא, אמר לו קאמר שמעתא משמי דכולי רבנן, ומשמי דרבי מאיר לא קאמר, משום דגמר מפומי דאחר, וטען לו רבה בר שילת, רבי מאיר רימון מוצא תוכו אכל קליפתו ורק. א"ל אלי הנביא השתא קאמר קוב"ה מאיר בני אומר. וביאר האוה"ח הק' דודאי במרום ידעו את הלימוד זכות גם לפני שאמר זאת רבה בר שילת, אולם רק לאחר שלמדו עליו זכות זה בין קרועי חומר למטה, יכלו כביכול להשתמש בלימוד זכות למעלה, לומר תורה משמו של רבי מאיר.

ובשם צדיקים אמרו שאם יש מצוה ללמד זכות על כל יהודי, וכמו שכתוב בתורה "בצדק תשפוט עמיתך", והרי התורה אמיתית היא, א"כ מוכח מזה שיש אפשרות למצוא צד וזכות בכל יהודי. וכמ"ש הייטב לב וצוק"ל בדברי הכתוב "ולא קרב זה אל זה כל הלילה", שאפילו בשעה שעמד המקטרג וקטרג מה נשתן אלו מאלו, הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי זרה, לא היו ניתן להשוות בין ההודי הנמוך ביותר, ובין המצרי הטוב ביותר. כי בין יהודי לגוי אין שום דמיון להקריבם זה לזה בשום צורה ואופן.

ומעתה עלינו להתחזק בימים אלו בלימוד זכות איש על רעהו, כשם שנדון את רעינו לכף זכות כך ידעו אותנו במרום לכף זכות ונזכה לשנה טובה ומתוקה בתוך כל ישראל אמן.

כן מובא בספרים שנוזמו בפסוק "אתם נצבים היום לפני ד' אלקים". "אתם נצבים היום" בגימט' "לעמוד לסליחות". שע"י עמידה לסליחות לשפוך שיח לפני קוננו, נוכל לעמוד לפני ד' אלקינו ביום הדין והרחמים הבעל"ט.

"אתם נצבים", רז"ל (ר"ה כה). דרשו על "תקראו אותם במועדם", אל תקראו "אותם" אלא "אתם", אתם אפילו שווגין אפילו מוידין אפילו מוטעין. ואמרו צדיקים דק"ו להיכא דכתיב להדיא "אתם", כגון "בנים אתם לד' אלקים", דאפילו שווגין וכו' נקראים בנים למקום. וכן י"ל על "אתם נצבים", שכל אשר בשם ישראל יכונה, "אתם" אפילו שווגין וכו' יוכל לקחת עצמו בימים האלו, לחזור בתשובה ולעמוד לפני ד' אלקינו. וי"ל ברמז הכתוב (דברים ד, ד) "ואתם הדבקים בד' אלקים חיים כולם היום", ד"אתם" הרי רומז אפילו שווגין וכו', דאם הם "דבקים" זה בזה, שיש אחדות ביניהם, אז אפילו חטאו ופשעו והוטעו, עכ"ז "חיים כלכם היום".

איתא בחז"ל (ירושלמי סנהדרין י"ב) שמונשה צעק אל הקב"ה שיציל אותו, והמלאכים סתמו את החלונות שלא תכנס תפלתו, ואז חתר לו הקב"ה חתירה מתחת כסא הכבוד, והיינו, כי נשמות ישראל חצובות מתחת כסא הכבוד, ורצה השי"ת לרמוז, שכל יהודי שורש נשמתו מתחת כסא הכבוד, וממילא אפילו הרבה לחטוא, יוכל למצוא שביל לחזור בתשובה מכח שורש נשמתו שהוא תחת כסא הכבוד, ומהני תשובה גם לאלו שהעמיקו סרה, כי אין מי שיכול למנוע בעד כן המלך, אם ירצה באמת לחזור לאביו המלך.